education

Department of Education
FREE STATE PROVINCE

GRAAD 7

SOSIALE WETENSKAPPE: GESKIEDENIS

NASIENRIGLYNE

JUNIE 2025

PUNTE: 50

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie nasienriglyn bestaan uit TWEE afdelings:

AFDELING A:	Die Koninkryk van Mali en die stad Timboektoe in die 14de^{de}eeu	(15 punte)
AFDELING B:	Die trans-Atlantiese slawehandel	(35 punte)

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 7 bladsye.

AFDELING A: DIE KONINKRYK VAN MALI EN DIE STAD TIMBOEKTOE (14de eeu)

VRAAG 1

1.1 Mansa Musa was die koning van Mali. ✓ (1)

1.2

1.2.1 C ✓

1.2.2 D ✓

1.2.3 A ✓ (3)

1.3 Enige EEN relevante rede: ✓ (1)

- Kamele kan oorleef met min kos of water.
- Kamele kan lang afstande in die woestyn loop.
- Kamele kan baie swaar vragte dra.
- Kamele kan maklik in die woestynsand loop.

1.4 Volgens die bron was die gevolg van Mansa Musa se pelgrimstog dat die wêreld van die mag en rykdom van Mali kennis geneem het. ✓ (1)

[6]

VRAAG 2

2.1 "Die koning het baie respek vir geleerdheid" ✓ (1)

<u>OF</u>

"Daar is baie regters, onderwysers en priesters hier, wat almal goeie salarisse van die koning ontvang."

2.2

2.2.1 WAAR ✓

2.2.2 ONWAAR ✓ (2)

2.3 Goud ✓ en sout ✓ (2)

2.4 Enige TWEE relevante redes:

Dit was 'n ontmoetingsplek vir handelaars wat van die noorde oor die Sahara-woestyn gekom het, ✓ en rivierhandelaars van die suide wat (met kano's) langs die Nigerrivier gekom het. ✓

<u>OF</u>

Timboektoe was by 'n kruispad van handelsroetes / naby die rivier / op 'n karavaanroete / maklik toeganklik vir handelaars. (Enige twee) ✓ ✓

(2)

[7]

VRAAG 3

3.1 Ken 1 punt toe indien die leerder 'n korrekte antwoord gee wat direk uit die bron geneem is.
Ken 2 punte toe indien die leerder 'n goed beredeneerde antwoord gee wat addisionele insig of begrip toon buite die bron. Aanvaar enige relevante verduideliking:
"Die manuskripte is belangrik omdat hulle waardevolle inligting oor Afrika se geskiedenis, wetenskap en kultuur bevat." ✓

- Dit is 'n bewys dat Afrikane kon lees en skryf. ✓
- Dit is bewys van 'n hoogs ontwikkelde beskawing selfs voor die Europese Renaissance.
- Die manuskripte is bewys dat daar Afrika-geleerdes was wat vakke soos Wetenskappe en Sterrekunde bestudeer het. (2)

[2]

AFDELING A TOTAAL: 15 PUNTE

AFDELING B: DIE TRANS-ATLANTIESE SLAWEHANDEL

VRAAG 4

4.1 ONWAAR ✓ (1)

4.2 A: Slawe ✓/ Mense van Afrika wat as slawe gevang is

B: Grondstowwe soos suiker en katoen ✓

C: Vervaardigde goedere ✓ (3)

4.3 6 miljoen ✓ (Net meer as 6 miljoen) (1)

4.4 Baie slawe was nodig om op plantasies te werk✓ om gewasse soos suiker, katoen en tabak te verbou, wat arbeidsintensief was. ✓ (2)

<u>OF</u>

Die plase was groot en het baie werkers nodig gehad.✓ Die eienaars wou nie werkers betaal nie, dus het hulle slawe gebruik om die harde werk gratis te doen.✓

<u>OF</u>

Die inheemse Amerikaanse bevolking wou nie op die plantasies vir die setlaars werk nie✓ daarom het die Europeërs besluit om slawe van Afrika te gebruik.✓

4.5 Omdat slawerny in baie lande afgeskaf is / onwettig geword het ✓ (1)

4.6

4.6.1 C ✓ (1)

4.6.2 B ✓ (1)

[10]

VRAAG 5

5.1 'n Plantasie is 'n groot plaas ✓ waar gewasse soos katoen, suikerriet en tabak verbou is. ✓ (2)

5.2 Enige TWEE van die volgende volgens die bron:

Slawe het lang ure gewerk ✓ (*sonsopkoms tot sonsondergang)*

in slegte omstandighede ,

is geslaan as hulle nie hard gewerk het nie, ✓

of hulle is deur die skerp blare gesny

5.3 Katoen (Ander aanvaarbare antwoorde: tabak, koffie, rys) ✓ (1)

5.4 Hulle het liedjies gesing. ✓ (1)

5.5 Enige TWEE relevante voorbeelde:

stadig werk, maak asof jy siek is, weghardloop, brande steek, gereedskap breek, alkohol drink, selfmoord pleeg, opstande beplan ✓ (enige twee) (2)

[8]

VRAAG 6

6.1.1 A ✓ (1)

6.2 Enige EEN van die volgende kan EEN punt toegeken word: (1)

- Mense is in albei rebellies doodgemaak. ✓
- In beide opstande het die slawe slawerny weerstaan / teruggeveg.
- Beide is deur slawe-mans gelei.
- Beide was opstande teen slawerny.
- Beide leiers wou vryheid hê.
- Beide het tot sterk reaksies van owerhede gelei.

6.3 Hy is ter dood veroordeel. ✓ (1)

6.4 <u>Joseph Cinqué</u> se rebellie was meer suksesvol, ✓ omdat hy en die ander vrygelaat en teruggestuur is na Afrika, ✓ terwyl <u>Nat Turner</u> ter dood veroordeel is en reëls vir slawe selfs strenger gemaak is. ✓ (3)

6.5 Leerder se eie mening, bv.:

Ja, want hulle het geen ander keuse gehad nie en is wreed behandel.

OF Nee, want geweld lei tot meer lyding. ✓ (1)

(Geen punt moet vir 'Ja' of 'Nee' toegeken word sonder 'n relevante rede nie.)

[7]

VRAAG 7

7.1 Sy het baie slawe gehelp om na vryheid te ontsnap, ✓ net soos Moses sy volk (Israeliete) uit Egipte na vryheid gelei het. ✓ (2)

7.2 ONWAAR ✓ (1)

7.3 "Laat my mense gaan." ✓ (1)

7.4 Dit het hulle hoop gegee ✓ (1)
of
hulle aangemoedig om uit slawerny te ontsnap.
(Enige relevante verduideliking)

[5]

VRAAG 8: PARAGRAAF

Punte sal uit 'n totaal van 5 toegeken word gebaseer op die kriteria in die rubriek.

Vlak	Beskrywing	Punte
Vlak 1	Die paragraaf toon min of geen begrip van wat met mense gebeur het van die tyd dat hulle gevange geneem is tot die tyd dat hulle as slawe in Amerika verkoop is nie.	0–1
Vlak 2	Die paragraaf bevat ongeveer 3 basiese punte, maar is nie goed georganiseer nie. Toon 'n mate van begrip van wat gebeur het vandat mense gevange geneem is tot wanneer hulle as slawe in Amerika verkoop is.	2–3
Vlak 3	Gebruik duidelike en akkurate inligting in 'n goed-gestruktureerde paragraaf. Sluit 'n onderwerpsin, ten minste 3 punte en 'n slotsin in. Toon goeie begrip van wat met mense gebeur het van die tyd dat hulle gevange geneem is tot hulle in Amerika verkoop is.	4–5

Modelparagraaf:

Slawe het 'n verskriklike reis deurgemaak van die tyd dat hulle in Wes-Afrika gevange geneem is totdat hulle in Amerika verkoop is. Mense (slawe) is dikwels tydens strooptogte of oorloë in Wes-Afrika gevange geneem. Hulle is uit hul huise geneem en gedwing om lang afstande na die kus te loop. Daar is hulle in slaweforte aangehou totdat skepe opgedaag het. Op die skepe is na aan mekaar ingeprop in verskriklike toestande met min kos en water. Baie het siek geword of gesterf tydens die vaart. In Amerika is hulle op veilings verkoop om op die plantasies te werk. **Hierdie lang en pynlike reis wys hoe wreed en onmenslik die slawehandel werklik was.**

<u>OF</u>

Hier is ook 'n eenvoudiger weergawe van dieselfde paragraaf:

Slawe het 'n baie moeilike reis gehad vandat hulle na Wes-Afrika geneem is totdat hulle in Amerika verkoop is. Hulle is dikwels tydens oorloë gevang of met geweld gevange geneem. Hulle moes baie ver na die kus loop. Daar is hulle in geboue aangehou totdat skepe opgedaag het. Op die skepe was hulle baie dig op mekaar gepak en het min kos of water gehad. Baie het siek geword of is op pad dood. Wanneer hulle in Amerika aangekom het, is hulle verkoop om op groot plase te werk. Dit wys hoe wreed en sleg die slawe behandel is.

[5]

TOTAAL AFDELING B [35]

TOTAAL: 50